

LAISVĖS PARTIJOS RINKIMŲ | EUROPOS PARLAMENTĄ PROGRAMA

Liberali vizija – tai laisva, demokratiška, versli, klestinti, tviri ir vieninga Europa, atvira pasauliui. Europa, paremta keturiais laisvės principais: žmonių, prekių, paslaugų ir kapitalo judėjimu. Europa, kurioje žmogaus teisės, teisės viršenybė ir demokratija visiems lygios. Mes, Laisvės partija, tikime jumis. Tikime jūsų talentais, verslumo potencialu, sąžiningumu ir teise patiems pasirinkti savo gyvenimo kelią. Mes už Europą, kurioje kiekvienam be išlygų garantuojamos žmogaus teisės, demokratija bei teisės viršenybė.

Pasisakome už stiprią, vieningą, kūrybingą ir demokratišką Europos Sąjungą;

Pasisakome už geopolitiškai reikšmingą ir konkurencingą Europos ateitį.

SVARBIAUSIEJI MŪSŲ ĮSIPAREIGOJIMAI:

- **Laisvės gynyba ir saugumas:** Europos vaidmens pasaulyje stiprinimas, neužleidžiant įtakos kitų žemynų autoritariniams režimams ir ginant tarptautinės teisės viršenybę tarptautiniuose santykiuose, tvirtai ir tiek, kiek reikės pergalei, remiant Ukrainos savigną nuo agresijos. ES kaimynystėje kilo reali grėsmė Europos bendruomenės saugumui ir bendroms jos demokratinės vertybėms, todėl kalbame apie Laisvės gynybą visose gyvenimo srityse: politinėje, ekonominėje ir socialinėje. Taip pat siūlome sprendimus nuo tokių kietojo atgrasymo priemonių, kaip bendras ginkluotės įsigijimas, išorinės sienos apsaugos ir migracijos politikos sugriežtinimas, prisitaikant prie pasikeitusių aplinkybių, iki veiksmingo bendros užsienio ir saugumo politikos sprendimų priėmimo;
- **Pliuralistinė demokratija, žmogaus teisės ir teisės viršenybė:** tai neatšaukiamas ir nekvestionuotinas pamatas, be kurio neįmanoma užtikrinti Europos tautų ir kiekvieno žmogaus laisvės. Tai pamatas, kuris leidžia kurti modernią, klestinčią Europą. Todėl procesai ES viduje turi būti skaidrūs ir atviri visiems jos piliečiams;
- **Konkurencinga, išsilavinusi ir turtinga Europa:** norėdami ir toliau išlaikyti žemyno ekonominį klestėjimą, privalome apčiuopiamai gerinti verslo ir investicinę aplinką, atsisakyti nepagrįstų ribojimų verslui (siekti dereguliavimo), skatinti naujų, didelę pridėtinę vertę turinčių technologijų kūrimą, didinti investicijas į mokslinius tyrimus, nuo mažų dienų auginti verslius, kritiškai mąstančius ir kūrybingus ES piliečius. Privalome mažinti biurokratinę naštą norintiems kurti ir plėsti verslą ES;
- **Tvarumas ir energetinis saugumas:** privalome užtikrinti, kad Europa nebūtų pažeidžiama trečiųjų šalių energetinio šantažo. Tai pasieksime per žaliosios energetikos plėtrą, kuri garantuos ne tik energetinį bei ekonominį stabilumą, bet ir žalesnę aplinką mums ir ateities kartoms. ES turi ne tik pati siekti įgyvendinti klimato kaitos ir darnaus vystymosi tikslus, tačiau ir aktyviai išnaudoti savo įtaką kitoms valstybėms, kad pastarosios prisiimtų ir įgyvendintų savo įsipareigojimus mažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) išmetimus. Sieksime Europos žaliojo kurso strategijos įgyvendinimo ir dėsime pastangas bendrai artėti prie numatytų strateginių tikslų;

Mes žinome, kaip įgyvendinti šiuos prioritetus, ir su tvirtu Jūsų palaikymu bei parama juos įgyvendinsime.

1. TVIRTA IR BENDRA ES UŽSIENIO IR SAUGUMO POLITIKA:

ES veikia tokioje tarptautinėje aplinkoje, kur dalis išorinių veikėjų turi interesų, prieštaraujančių ES vertybėms, griaua teise ir teisingumu grindžiamą pasaulio tvarką, siekia sunaikinti liberalią demokratiją, žmogiškąjį orumą ir teises. Susiduriame su Rusijos Federacijos agresyviu karu prieš Ukrainą talkininkaujant Lukašenkos režimui Baltarusijoje, Kinijos Liaudies Respublikos keliamomis grėsmėmis bei dominavimu įvairiuose regionuose — Afrikoje, Lotynų Amerikoje, Centrinėje ar Pietryčių Azijoje, Vidurio Rytuose — ambicijomis. Rusija ir Kinija taip pat telkia kitus žiaurus autoritarinius režimus, pavyzdžiui, Šiaurės Korėjos, Irano.

Matydami Lietuvą kaip ES šalį — patikimą sąjungininę, partnerę, kaimynę ir globalios bendruomenės narę, pasisakome:

- Rusijos agresija prieš Ukrainą yra pagrindinė trumpojo bei vidutinio laikotarpio saugumo grėsmė Europai. Ukraina turi būti visokeriopai remiama iki pergalės — tarptautinės teisės viršenybės atkūrimo, užtikrinant Ukrainos teritorinį vientisumą, Rusijos ir Baltarusijos reparacijas Ukrainai bei jų autoritarinių vadovų ir režimų atsakomybę už agresiją ir kitus tarptautinius nusikaltimus. Be kita ko, palaikysime specialaus tarptautinio tribunolo dėl agresijos ir nusikaltimų prieš Ukrainą steigimą, sieksime visuotinai pasmerkti kaip nusikalstamą rašizmo („rusų pasaulio“) ideologiją, kuria siekiama sunaikinti ištisas tautas, demokratinę Vakarų civilizaciją ir jos vertybes.
- Europos Sąjunga negali būti Rusijos ekonomikos varikliu. Privalome vieningai siekti tolesnio sankcijų įgyvendinimo Rusijos režimui ir dar platesnio prekių judėjimo į Rusiją užkardymo.
- Pasisakome už kuo greitesnį Ukrainos ir Moldovos įstojimą į Europos Sąjungą. Palaikysime Sakartvelo bei ištis proeuropietišku Vakarų Balkanų šalių įstojimo perspektyvą, kai šios šalys atitiks stojimo kriterijus.
- Sieksime, kad Europos Sąjunga daugiau investuotų į šių strategiškai svarbių šalių infrastruktūrą, o Lietuvos verslas turėtų reikiamus įrankius prisidėti/dalyvauti ES investiciniuose projektuose. Esame gyvybiškai suinteresuoti, kad tolesnis vystymasis ir stojimo į ES procesas padėtų stabilizuoti regioną bei neleistų autokratijoms – Rusijai, Kinijai ar Iranui – dominuoti šiuose regionuose.
- Sieksime Lukašenkos ir jo režimo pareigūnų atsakomybės už nusikaltimus žmoniškumui prieš šalies pilietinę visuomenę. Remsime universalios jurisdikcijos taikymą ir specialaus tribunolo idėją šiems nusikaltimams tirti ir kaltiesiems patraukti baudžiamojon atsakomybėn.
- Pasisakome už ekonominės priklausomybės nuo Kinijos Liaudies Respublikos režimo mažinimą. Stiprinsime jau esamus instrumentus, leidžiančius ES vidaus rinkai atsispirti nuo ekonominio Kinijos šantažo.
- Visokeriopų ryšių stiprinimą su Taivanu bei kitomis demokratinėmis Azijos valstybėmis.
- Programų plėtojimą, kuriomis skatinamas tvarus ir sąžiningas bendradarbiavimas tarp ES ir globalių Pietų valstybių.
- Pasisakome už stiprią, tvirtą Europos transatlantiniu ryšiu su JAV ir Kanada grindžiamą NATO. Taip pat pasisakome už platesnį ir veiksmingesnį Europos šalių bendradarbiavimą gynybos srityje, ypač karinio mobilumo infrastruktūros, ginkluotės sistemų suvienodinimo ir stiprios bei inovatyvios gynybos pramonės sferose. ES ir NATO turi papildyti viena kitą ES būnant patikimu europiniu NATO ramsčiu, neskaldant ar dubliuojant esamą funkciją.
- Sieksime, kad Europos Parlamento saugumo ir gynybos pakomitetas taptų atskiru komitetu.
- Sieksime, kad būtų sukurtas Europos saugumo ir gynybos reikalų komisaro portfelis, kuris leistų geriau koordinuoti klausimų, susijusių su saugumu ir gynyba, atstovavimą.
- Sieksime didesnio tarptautinio bendradarbiavimo kovojant su terorizmu ir organizuotomis transnacionalinėmis nusikalstamomis grupuotėmis, taip pat Europolo įgaliotųjų stiprinimo ir glaudesnio bendradarbiavimo dalijantis žvalgybos informacija.

- Reikia didinti ES institucijų ir valstybių narių gebėjimus ginti ekonomiką ir visuomenę nuo hibridinių grėsmių saugumui, pavyzdžiui, dezinformacijos kampanijų, kibernetinio šnipinėjimo, kibernetinių atakų ir nusikaltimų. Tai apima ir tuos veiksmus, kuriais siekiama pakenkti mūsų demokratinėms institucijoms bei rinkimams.
- Per ilgalaikes Europos Sąjungos programas sukursime paskatas Europos Sąjungos narių, taip pat ir Lietuvos, gynybos pramonei auginti savo pajėgumus bei kompetenciją, užtikrinti kritinių komponentų ir medžiagų, būtinų gynybos pramonei, tiekimo grandinių saugumą ir jų išgavimo bei gamybos pajėgumus, o tai prisidės prie didesnio saugumo regione kūrimo. Kartu pasieksime, kad Europos Sąjungos narės būtų pajėgios įsigyti reikiamą ginkluotę savo saugumo užtikrinimui bei nuolatinę ir pakankamą pagalbą Ukrainai gynybos srityje.

2. LYGIOS TEISĖS IR GALIMYBĖS VISIEMS

Europos Sąjunga, kaip ekonomine, politine ir kultūrine Europos tautų integracija paremtas taikos projektas, yra grindžiamas teisės viršenybe, demokratinio pliuralizmu ir žmogaus teisių apsauga. Karas Ukrainoje aiškiai parodė, kad Europos Sąjungos kaimynystėje vyksta civilizacijų – liberaliosios demokratijos ir fašistinės diktatūros – susidūrimas. Šiame įtemptame geopolitiniame kontekste Europos Sąjungai tenka ypatingas vaidmuo ne tik puoselėti žmogaus teisių, teisės viršenybės ir demokratijos principus Sąjungos viduje, bet ir skleisti šiuos principus už Sąjungos ribų, tokiu būdu stiprinant saugumo situaciją regione ir didinant liberalių demokratijų įtaką pasaulyje.

Europos Sąjunga dažnai yra matoma kaip žmogaus teisių, teisės viršenybės ir demokratijos etalonas, ypatingai kalbant apie santykius su trečiosiomis šalimis arba narystės Sąjungoje siekiančiomis šalimis kandidatėmis. Kita vertus, Europos Sąjunga stokoja efektyvių įrankių, kovojant su žmogaus teisių, teisės viršenybės ir demokratijos erozija Sąjungai jau priklausančiose valstybėse narėse. Tą lemia ne tik ribotos Sąjungos kompetencijos konkrečiose politikos srityse, tačiau ir konsensusu paremtas sprendimų priėmimo procesas. Nedemokratinės tendencijos, šiuo metu kamuojančios Vengriją, bei politinio populizmo, dešinio ir (ar) kairiojo radikalizmo bei kraštutinio nacionalizmo pavidalais pasirodančios ir kitose valstybėse narėse, tampa vienu iš pagrindinių iššūkių, į kurį Europos Sąjunga privalės atsakyti artimiausiu laikotarpiu.

Lietuvoje Europos Sąjungos formuluojami žmogaus teisių, teisės viršenybės ir demokratijos standartai ilgą laiką buvo matomi kaip perdėm pažangūs, reikalaujantys juos pritaikyti prie nacionalinio konteksto ypatybių. Vis dėl to karas Ukrainoje ir poreikis mobilizuoti Europos Sąjungos paramą agresoriaus užpuoliams kaimynams leidžia labai aiškiai pamatyti, kad žmogaus teisės, teisės viršenybė ir demokratija yra tiesioginis Lietuvos nacionalinio saugumo interesas. Juk ne veltui daugiausiai iššūkių su teisės viršenybe ir demokratinio pliuralizmu turinčios Europos Sąjungos valstybės narės tapo karinė ir humanitarinė paramą Ukrainai blokuojančiu veiksniumi. Dėl šios priežasties Lietuvoje išrinkti Europos Parlamento nariai privalo formuoti tolerancijos ir atvirumo standartais grįstą Europos Sąjungos žmogaus teisių politiką, puoselėti teisės viršenybę bei saugoti demokratinę Europos santvarką nuo bet kokių (autoritarinių) išpuolių.

Laisvės partijos kandidatai į Europos Parlamentą įsipareigoja laikytis šių principų ir siekti pokyčių žmogaus teisių, teisės viršenybės ir demokratijos srityje:

- Ginsime teisės viršenybės principą Sąjungos viduje. Lėšos iš ilgalaikio Europos Sąjungos biudžeto, atkūrimo fondų ar panašių finansinės paramos (per)skirstymo mechanizmų turėtų būti skirstomos atsižvelgiant į demokratijos ir teisės viršenybės būklę valstybėse narėse. Taikant ES biudžeto sąlygų apsaugos taisykles, ypatingas dėmesys turi būti skiriamas žiniasklaidos laisvei, teismų nepriklausomumui ir demokratiniams rinkimams. Europos Parlamento nariai turėtų aktyviai įsitraukti atliekant Europos Komisijos publikuojamų ataskaitų apie teisės viršenybės situaciją valstybėse narėse ir jose suformuluotų rekomendacijų įgyvendinimo stebėseną. Siekiant stiprinti žmogaus teisių apsaugą Europos Sąjungos lygmeniu, būtina remti visus teisinius ir politinius procesus, susijusius su Europos Sąjungos prisijungimu prie Europos Žmogaus Teisių Konvencijos.

- Remsime demokratijas pasaulyje. Liberaliosios demokratijos ir žmogaus teisių bei laisvių sklaida pasaulyje Europos Sąjungos lygmeniu turi būti suprantama ne tik kaip vertybinė pozicija, bet ir kaip nacionalinio saugumo interesas. Tvirtinant naujo laikotarpio Europos Sąjungos žmogaus teisių ir demokratijos veiksmų planą, prioritetas turi būti teikiamas toms trečiosioms šalims partnerėms, kurios bendradarbiaujama su Europos Sąjunga visų pirmiausia mato kaip demokratinę reformų prielaidą, o ne balansavimo ar šantažo įrankį tarp demokratinėms ir autoritarinėms galioms centrų pasaulyje. Europos išorės veiksmų tarnyba turėtų glaudžiau bendradarbiauti ir koordinuoti veiksmus su valstybių narių diplomatinėmis atstovybėmis, siekiant demokratinėms pokyčių trečiojoje šalyje. Europos Sąjunga, jos institucijos, agentūros ir pareigūnai turi formuluoti aiškias ir principingas pozicijas dėl įvairiose pasaulio valstybėse vykdomų žmogaus teisių pažeidimų — įskaitant ir karo nusikaltimus — bei teikti reikiamą pagalbą ir generuoti atitinkamą politinį spaudimą, kad šie pažeidimai būtų sustabdyti.
- Pasisakome už valdomą migraciją. Atsižvelgiant į globalią migracijos prigrimimą, valstybės narės į šio reiškinio keliamus iššūkius tinkamai atsakyti gali tik veikdamos kartu, o ne pavieniui. Dėl šios priežasties palaikome Europos Sąjungos migracijos politikos solidarumo mechanizmą, grindžiamą tiek finansiniais įnašais, tiek perkėlimo kvotomis. Situacija, kai nedemokratiniai režimai naudojami migrantais kaip įrankiais, siekiant destabilizuoti politinę situaciją Europos Sąjungos išorės sieną turinčiose valstybėse narėse, turi būti valdoma specialaus teisinio režimo, sudarančio prielaidas identifikuoti pagrįstus prieglobsčio prašymus išaugusiame sraute, rėmuose. Kita vertus, nacionalinio saugumo grėsmės negali tapti pretekstu paneigti teisės viršenybės principą. Kiekvieno konkretaus asmens situacija turi būti vertinama individualiai, sudarant galimybes peržiūrėti šio asmens atžvilgiu priimtus sprendimus teisminės priemonėmis. Europos Sąjunga ypatingą dėmesį turėtų skirti ne tik reakcijai į išaugusius migracijos srautus, bet ir imtis prevencinių priemonių, šalinant ekonomines ir socialines migracijos priežastis per vystomojo bendradarbiavimo iniciatyvas, užkardant neteisėtą migrantų gabenimą, užtikrinant veiksmingas grąžinimo procedūras bei skatinant prieglobsčio negavusių asmenų savanorišką grįžimą ir reintegraciją.
- Pasisakome už europinį reguliavimą, kuris nustatytų universalios nepriklausomumo standartus valstybėse narėse veikiančioms ombudsmenų institucijoms, įskaitant ir pakankamą šių institucijų finansavimą. Sieksime stiprinti Europos Komisijos įdirbį kovojant su neapykantos kalba socialiniuose tinkluose, bendradarbiaujama tarp valstybių narių ir socialinių tinklų platformų išplečiant į kovos su dezinformacija, „trollių fermų“ identifikavimo ir manipuliavimo socialinių tinklų algoritmais sritis. Teisėkūros priemonėmis sieksime stiprinti nusikaltimų aukų teisių, paramos joms ir jų apsaugos standartus, palaikysime kovos su antisemitizmu ir žydų gyvenimo puoselėjimo iniciatyvas.
- Siekiant efektyvaus laisvo piliečių judėjimo principo įgyvendinimo, palaikysime teisėkūros iniciatyvas, kuriomis sukuriama Europos neigaliojo kortelė ir Europos neigaliųjų automobilių statymo kortelė. Reikalausime „AccessibleEU“ pereinamumo standarto taikymo visose Europos Sąjungos finansuojamuose projektuose, programose ir iniciatyvose, kad žmonės su negalia galėtų pilnavertiškai kartu su kitais piliečiais naudotis Europos Sąjungos kuriamą pridėtinę vertę.
- Sieksime Europos Sąjungos vaiko teisių strategijos ir Europos vaiko garantijų sistemos rėmuose koordinuoto ES ir valstybių narių požiūrio į pagalbos teikimą skurdą ir socialinę atskirtį patiriančioms vaikams, užtikrinant prieigą ne tik prie socialinių paslaugų, bet ir kokybiško švietimo. Palaikysime teisėkūros iniciatyvas, užtikrinančias integruotą vaiko apsaugos sistemų kūrimą ir stiprinimą valstybėse narėse.
- Palaikysime Europos priežiūros strategijos, užtikrinsiančios kokybiškų, įperkamų ir prieinamų vaiko priežiūros paslaugų plėtrą valstybėse narėse, įgyvendinimą. Remsime ambicingesnį Europos Sąjungos įsipareigojimą Barcelonos susitarimo tikslams (t. y. 50 % vaikų iki 3 metų amžiaus ir 96 % priešmokyklinio amžiaus vaikų, gaunančių vaiko priežiūros paslaugas), siekiant suteikti moterims daugiau galimybių derinti darbo ir šeimos gyvenimą. Palaikysime teisėkūros iniciatyvas dėl griežtesnio vienodo vyrų ir moterų darbo užmokesčio už vienodą arba vienodos vertės darbą principo taikymo, seksualinio smurto sąvokos suvienodinimo Europos Sąjungos lygmeniu bei efektyvių kovos su prekyba žmonėmis priemonių įgyvendinimo.
- Palaikysime teisėkūros iniciatyvas, kuriomis siūloma bet kurioje valstybėje narėje sudarytas santuokas ir (ar) civilines sąjungas pripažinti visoje Europos Sąjungoje, analogišką principą taikant ir vaiko kilmės pripažinimui. Sieksime, kad valstybėse narėse galiojantys homofobiški įstatymai (pavyzdžiui, draudžiantys skleisti pozityvią informaciją apie LGBTIQ asmenis) ar valstybės institucijų remiamos iniciatyvos (pavyzdžiui, savivaldos rezoliucijos dėl pasiskelbimo „zonomis be LGBTIQ ideologijos“) būtų laikomi teisės viršenybės principo pažeidimais. Palaikysime iniciatyvą patvirtinti naujojo laikotarpio LGBTIQ lygybės strategiją, aktyviai konsultuojantis su pilietinės LGBTIQ bendruomenės atstovais.
- Kelsime bei palaikysime iniciatyvas, kurios sieks sustabdyti laiko sukinėjimą, kadangi tai yra atgyvenusi ir nepakankamą naudą teikianti priemonė.

- Mūsų piliečiams ypač svarbios lygios teisės dirbti, mokytis ir laisvai judėti visoje ES. Tikime teisinga, laisva ir atvira visuomene, kuri palaiko kiekvieno savo piliečio gebėjimus visapusiškai dalyvauti visuomenės gyvenime, suteikdama galimybes išnaudoti potencialą be skurdo ir diskriminacijos. Dirbsime ties skurdo mažinimu, sieksime užtikrinti teisingą perėjimą prie žaliosios ekonomikos, teiksime prioritetą žmogaus teisių klausimams.
- Ultranacionalizmas, rasizmas, ksenofobija, homofobija, seksizmas ir kitos nepakantumo apraiškos tampa itin ydingais kasdieniais reiškiniais. Dėl to privalome užtikrinti stiprų vertybinį stuburą ES, vertybinės sąjungos tęstinumą Vakarų pasaulyje bei nuožmiai naikinti nepakantumo apraiškas ir priežastis.
- Didinsime investicijas į švietimą, mokslinius tyrimus ir inovacijas, ypač į pagrindines technologijas, įskaitant puslaidininkų pramonę, energetiką, dirbtinį intelektą, biotechnologijas ir kt.
- Sieksime sukurti pagrindą būsimai gerovei ir augimui Europoje, gerinant tarpvalstybinį bendradarbiavimą, kuriant kritinę masę mokslo ir technologijų srityse bei sudarant sąlygas konkurencijai visame žemyne.
- Stiprinsime Europos mokslinių tyrimų erdvę (EMTE).
- Sukursime bendrąją mokslinių tyrimų, inovacijų ir technologijų rinką visoje Europos Sąjungoje, derinant mokslinių tyrimų politiką ir programas, taip pat sudarant sąlygas laisvam tyrėjų ir žinių judėjimui visoje Europos Sąjungoje.
- Tęsime ilgalaikį ir abipusiškai naudingą Europos šalių bendradarbiavimą mokslinių tyrimų, švietimo ir inovacijų srityse, t. y. ES ir trečiųjų šalių, pavyzdžiui, ES nepriklausančių EEE šalių, Jungtinės Karalystės ir Šveicarijos.
- Skatinsime „ankstyvosios stadijos“ verslumą, verslumo ugdymą ir jaunimo pradedančiųjų (monių, MVĮ) rėmimą, taip pat sieki dirbti, užtikrinant švietimo paramą MVĮ, atsižvelgiant į energetikos pertvarką.
- Sieksime skatinti technologinę pažangą ir pašalinti bet kokias neigiamas pasekmes, kliūtis naujų, tvarių technologijų kūrimui ir aktyviai investuoti į mokslinius tyrimus ir plėtrą, ypač kai kalbama apie ekologines inovacijas.
- Skaitmenizacijos amžiuje galimybė naudotis internetu yra labai svarbi, siekiant užtikrinti lygias galimybes. Mūsų liberalioje Europoje neturi būti virtualių sienų. Panaikinome tarptinklinio roamingo mokesčius ir sieksime panaikinti geografinį blokavimą. Manome, kad visi ES piliečiai yra lygūs ir turi teisę turėti laisvę naudotis savo šalies naujienų ir pramogų paslaugomis keliaudami bet kurioje ES vietoje. Duomenų apsaugos politika turi būti suderinta ir subalansuota, siekiant užtikrinti ES, kaip inovacijų traukos vietas, ateitį. Įkėlimo filtrai ir cenzūros infrastruktūra kelia grėsmę laisvos prieigos prie informacijos sampratai, o intelektualinės nuosavybės teisės turi būti užtikrintos, kad kūrybinis sektorius galėtų klestėti.
- Naujai išrinktas EP turi skatinti kurti teisinę bazę, kuri siektų proveržio technologijų, tokių kaip dirbtinis intelektas, blokų grandinės, virtuali realybė ir kt., srityse. Vis dėl to, remsime dirbtinio intelekto reglamentavimą ir taisyklių, apibrėžiančių skirtingas dirbtinio intelekto keliamas rizikas, priėmimą. Itin svarbu ne tik patvirtinti Dirbtinio intelekto aktą, tačiau ir proaktyviai atnaujinti bei išplėsti asmens duomenų apsaugą reglamentuojančius teisės aktus, jog šie neatsilikytų nuo technologinės pažangos. Siekiant stiprinti asmens duomenų apsaugą Europos Sąjungoje, būtina parengti atitinkamas gaires ir rekomendacijas asmens duomenis tvarkantiems subjektams, atliepančias Bendrojo duomenų apsaugos reglamento (BDAR) reikalavimus bei užtikrinančias jų laikymąsi.
- Atviri duomenys — svarbi žaliava, reikalinga skaitmeninių inovacijų vystymui. Europos atvirų duomenų rinkos stiprinimas — viena iš kertinių krypčių stipriai ir konkurencingai ES globaliu mastu.
- Duomenų atvirumo principo sinchronizavimas tarp ES šalių narių — svarbus elementas šalių narių skaidrumo stiprinimui. Sieksime subalansuoti asmens duomenų apsaugos ir duomenų atvėrimo principus, užtikrinant, kad tokios sistemos, kaip galutinių naudos gavėjų registrai, būtų atviri visoje ES.
- Toliau stiprinsime ES duomenų sąveikumo principą ir sieksime užtikrinti maksimaliai greitą skaitmeninės tapatybės principų įgyvendinimą šalyse narėse.

- Skatinsime ugdymą, kuriame daugiausia dėmesio skiriama kritiniam mąstymui, verslumo ir minkštiesiems įgūdžiams: lankstumui, sisteminiam ir tarpdisciplininiam mąstymui, atitinkančiam realius darbo rinkos poreikius, ir kuris atlieptų sparčiai besikeičiančios visuomenės iššūkius. Manome, kad švietimas yra mokymosi visą gyvenimą procesas, prasidedantis ankstyvojoje vaikystėje, todėl norime daugiau investuoti į švietimą ir profesinį mokymą, skatinti pameistrystę, plačiau dalyvauti „Erasmus“ projektuose, taip pat strategiškai investuoti į skaitmeninę infrastruktūrą ir programas, kad ateityje būtų rengiama pažangi, tačiau lanksti, lengvai prie besikeičiančių aplinkybių prisitaikanti darbo jėga. Siekdami demokratijos ir žmogaus teisių sklaidos Rytų Europos, Vakarų Balkanų bei Pietų Kaukazo regionuose, kviesime perspektyvius kitų valstybių moksleivius studijuoti Lietuvoje ir visoje Europos Sąjungoje.
- Siekiant įgalinti vyresnio amžiaus asmenis pasirūpinti savimi senatvėje, įveikinti per gyvenimą sukauptą kapitalą ir žinias, raginsime daugiau dėmesio skirti „sidabrinei ekonomikai“.
- Sieksime, kad lietuviams ir visiems ES piliečiams bet kurioje valstybėje narėje būtų prieinama vienodos kokybės sveikatos apsauga, o darbuotojams užtikrinamos aukščiausio standarto darbo sąlygos bei galimybės dalintis patirtimi ir kelti savo kompetencijas.
- Siūlysime ir palaikysime iniciatyvas, kuriomis medicinos tyrimų, vaistų kūrimo ir klinikinių tyrimų tikslais bus sudarytos tinkamos ir inovacijas skatinančios sąlygos naudotis didžiaisiais ir atviraisiais duomenimis.
- ES kartu turi didesnę derybinę galią nei pavienės valstybės, todėl ir toliau turi būti kuriami efektyvesni mechanizmai, kuriuos pasitelkus, iškilus poreikiui, ES galėtų įsigyti vakciną, vaistus ar medicininę įrangą.
- Sieksime į Europos Sąjungos inicijuojamas sveikos mitybos programas kaip vieną iš alternatyvų įtraukti augalinės kilmės maisto produktus.
- Remsime visapusišką požiūrį į psichikos sveikatą, pagal kurią psichikos sveikata savo svarba prilyginama fizinei sveikatai, o Europos Sąjunga ir valstybės narės turi ne tik imtis į prevenciją orientuotų priemonių, bet ir užtikrinti visapusišką žmonių, patiriančių psichikos sveikatos problemų, sveikatos priežiūrą.

3. EKONOMIŠKAI STIPRI IR SĖKMINGA EUROPA — STIPRESNĖ BEI SAUGESNĖ LIETUVA

Ilgus dešimtmečius Europa buvo pramonės ir sunkiosios industrijos centru pasaulyje. Būtent tai sudarė prielaidas Europos technologiniam bei ekonominiam augimui ir žmonių ekonominei, socialinei gerovei. Todėl dabar susiduriama su naujomis grėsmėmis: keičiantis geopolitinei padėčiai pasaulyje, tiekimo grandinių pažeidžiamumas ir ES pralaimima konkurencinė kova prieš JAV ar kitas valstybes bei regionus. Išaugusi biurokratinė našta, perteklinis reguliavimas, kuris trukdo ES išlikti konkurencingai pramonės, mokslo ir inovacijų sferose, daro ją nepatrauklią investicijoms, pramonės plėtrai bei sukelia protų, o kartu ir naujų technologijų nutekėjimą. Todėl ES privalo turėti ilgalaikę strateginę bendrosios rinkos ir ekonominės galios didinimo viziją su aiškiais gairėmis, praktiniais pasiūlymais ir konkrečiais tikslais. Ypač svarbu yra pašalinti tarpvalstybinei veiklai trukdančias kliūtis, visų pirma, paslaugų srityje, taip pat nepamirštant vis dar išlikusių kliūčių žmonių, prekių, kapitalo, duomenų judėjimo srityse. Laisvė teikti paslaugas visoje ES, siųsti darbuotojus į kitas valstybes nares arba turėti leidimą atsidaryti banko sąskaitą kitoje valstybėje narėje yra ypač svarbi, siekiant sustiprinti bendrąją rinką ir ES konkurencingumą pasaulinėje ekonomikoje. Todėl pasisakome už:

- Privalome skirti didesnę dėmesį poveikio vertinimo rezultatams, ypač tuo atveju, jei jie indikuoja neigiamą poveikį verslo sąlygoms, prisitaikymo prie perteklinio reguliavimo išlaidas. Ypatingo atidumo reikalauja atvejai, kai pats poveikio vertinimas yra neišsamus ir nekokybiškas.
- Principo „kiek plus, tiek minus“ laikymąsi, pagal kurią bet kokia nauja reglamentavimo našta būtų kompensuojama pašalinant lygiavertę tos pačios politikos srities našta.
- ES strateginių žaliavų užsitikrinimą. Privalome toliau mažinti ES strateginę priklausomybę nuo pavienių šalių, tiekiančių strateginės svarbos žaliavas mūsų pramonei. Žaliavos negali tapti politinio šantažo Europai priemone.
- Privalome siekti, kad užsienio investicijų į ES kilmės šalys nekeltų grėsmės šalių narių nacionaliniam saugumui.

- Turime užtikrinti, kad nebūtų kuriami dirbtiniai barjerai, tokie kaip mobilumo paketas, prekių ir paslaugų judėjimui tarp senųjų ir naujų ES narių. Privalome užtikrinti vienodas verslo sąlygas visiems siekiant pritraukti kapitalo investicijas bei dalyvaujant pasaulinėse tiekimo grandinėse.
- ES privalo užtikrinti ekonominį konkurencingumą strateginėse ekonomikos šakose, tokiose kaip puslaidininkų pramonė, energetika, dirbtinis intelektas, biotechnologijos ir kt.
- Sieksime, kad būtų peržiūrėti reglamentai, kuriais reguliuojamas didžiųjų ir atvirųjų duomenų naudojimas moksliniuose tyrimuose bei vystant įvairaus pobūdžio technologijas, taip siekdami pritraukti investuotojus, kurie įprastai renkasi JAV ar kitus regionus.
- ES privalo būti lankstesnė startuolių ekosistemoje, pramonės ir kritinių išteklių išgavimo srityse. Didėjanti biurokratinė našta, lėtas sprendimų priėmimas dar labiau tolina ES atotrūkį nuo Silicio Slėnio ir Pietryčių Azijos startuolių ekosistemos ir pramonės pajėgumų.
- Skaitmeninės rinkos reguliavimas negali tapti inkaru Europos inovacijų vystymuisi. Privalome ne tik ginti vartotojų teises, bet ir sukurti palankią ekosistemą verslo inovacijoms.
- Tęstines ES investicijas ir bendradarbiavimą, plėtojant švarią energetiką, išnaudojant atsiveriančias galimybes verslui prisidėti prie energetikos efektyvumo tikslų įgyvendinimo, sudarant prieigą prie reikalingų atvirų duomenų.
- Užbaigti energetinės sąjungos kūrimo procesus ir skatinti mokslinius tyrimus bei plėtrą mažos taršos technologijų, infrastruktūros, švarios energijos gamybos, energijos vartojimo efektyvumo srityse.
- Sieksime užsitikrinti energetinę nepriklausomybę nuo Rusijos, užtikrinti visišką nepriklausomybę nuo kaimyninių šalių ir regionų energetinio šantažo. Skatinsime žaliajo vandenilio bei vėjo, saulės energijos gamybos pajėgumus.
- Vystysime ES programas, kuriančias naujas aukštos pridėtinės vertės darbo vietas bei pramonės sektorius, užtikrinsiančius ES ir Lietuvos ekonominį augimą bei saugumą politiškai ir technologiškai besikeičiančiame pasaulyje.
- Žiedinė ekonomika: iki šiol vyravusios linijinės ekonomikos modelis „paimti–pagaminti–išmesti“ neatliepia šiandieninio lūkesčio turėti tvarią bei klimatui neutralią ekonomiką. Senkantys gamtinių išteklių resursai, didėjantys atliekų kiekiai bei gamtos tarša mums signalizuoja apie reikalingus pokyčius. Pasitelkus žiedinės ekonomikos principus — atliekas naudoti ištekliams — atsietume ekonomikos augimą nuo gamtinių išteklių naudojimo bei sumažintume susidarančių atliekų kieki.
- Mažosios ir vidutinės įmonės yra Europos gerovės pagrindas. Siekdami toliau jas remti, tęsime darbus sudarydami palankesnes sąlygas kurti daugiau darbo vietų, palengvindami galimybes gauti finansavimą, nustatydami paprastesnes investicinių fondų taisykles siekiant, jog visoje Europoje būtų remiamos naujos, novatoriškos įmonės, skatindami žinių ir technologijų perdavimą iš universitetų ir mokslinių tyrimų institutų bei suteikdami daugiau galimybių jauniems verslininkams. Remsime ankstyvą tvaraus verslo modelių taikymą tam, kad MVI išliktų konkurencingos ES ir globaliu mastu siekdamos išlikti aukštus ES standartus taikančių didelių įmonių tiekėjomis gautų finansų institucijų ir fondų finansavimą.
- Palaikome Europos Komisijos pastangas įtvirtinti daugiau prekybos susitarimų ir raginame derybininkus būsimuose susitarimuose užtikrinti žmogaus orumą ir darbo sąlygas, tvarumą ir kovą su korupcija. Pasaulinė prekyba turi būti sąžininga, tvari ir nepažeidžianti tarptautinės teisės. Būtina spręsti isisenėjusias prekybos su JAV problemas, kurti, stiprinti ir spartinti darbą esamose platformose, tokiose kaip Prekybos ir Technologijų taryba, santykių glaudinimui ir būsimų problemų sprendimui.
- Būtinai aktyvus liberalių jėgų dalyvavimas Europos institucijose, siekiant atgaivinti prekybos ir investicijų susitarimus su atviros rinkos ekonomikos šalimis, kad būtų diversifikuotos tiek eksporto rinkos, tiek importo šaltiniai. Sieksime sustiprinti ES ekonomiką ir sumažinti priklausomybę nuo režimų, kurie nepitaria mūsų europinėms vertybėms.
- ES biudžetas turėtų būti sudaromas atsakingai, o ES institucijos ir valstybės narės bei jų vyriausybės su lėšomis turi elgtis apdairiau. Paskutiniu metu fiksuojamas per didelis klaidų skaičius, t.y. daugiau nei 2% nuo visų asignavimų. Dėl to svarbu veiksmingai ir skaidriai valdyti ES lėšas, siekiant užtikrinti, kad ES biudžetas padėtų spręsti klausimus, kurie svarbūs piliečiams, bei užtikrintų tvarų ekonomikos augimą.

- ES sanglaudos politika gali tapti svarbia priemone, skatinančia tvarų ekonomikos augimą, mažinančia regionų atskirtį ir priartinančia ES prie žmonių. Mes pasisakome už į rezultatus orientuotą, veiksmingą ir tikslingą sanglaudos politiką, kuri atitiktų tikruosius piliečių poreikius ir skatintų tvarų ekonomikos augimą bei inovacijomis grindžiamą ekonomiką visuose ES regionuose.
- ES turi užtikrinti, kad priešiškos valstybės dempinguodamos produkcijos kainas nesužlugdytų šiandien tvirtai ES ekonomikos ateičiai svarbių ekonomikos sferų.
- Laisvės partija pasisako už vienodas sąlygas visiems ūkininkams valstybėse narėse. Tik vienodos konkurencinės sąlygos žemės ūkyje užtikrins sėkmingą perėjimą prie tvaresnio, našesnio ir ES poreikius patenkinančio žemės ūkio sektoriaus.
- Europos sienų ir pakrančių apsauga turėtų tapti veiksminga ES sienos apsaugos tarnyba, siekiant užtikrinti veiksmingą išorės sienų kontrolę pagal ES teisę. ES taip pat turėtų toliau teikti subalansuotą finansavimą ir pagalbą regionams, iš kurių atvyksta prieglobsčio prašytojai, taip kovojant su migracijos priežastimis. Sieksime, kad ES ir valstybės narės koordinuotų vystomojo bendradarbiavimo politiką, siekiant stabilizuoti migrantų kilmės regionus, skatinti gerojo valdymo praktikas bei sudaryti geresnio gyvenimo galimybes, šalinant nelegalios migracijos priežastis, o ne pasekmes.
- ES negali visiškai užverti savo durų. Teisėta migracija iš 3–ių šalių gali vykti priklausomai nuo ES šalių narių poreikių, kuriuos diktuoja, be kita ko, jų demografinė padėtis. Laisvės partija pritaria siūlymams sukurti daugiau teisėtų būdų atvykti į Europą tiems, kurie ieško darbo, mokosi ar nori investuoti į mūsų ekonomiką. Norime išplėsti ES mėlynosios kortelės taikymo apimtį, kad ji veiktų kaip objektyviais kriterijais pagrįstas visos ES darbo leidimas.

4. KLIMATAS IR APLINKOSAUGA

- Iki 2050 m. išsikeliame tikslą pasiekti, kad ES ekonomika būtų neutrali anglies dioksido atžvilgiu. Kaip tarpinį žingsnį ES turėtų sumažinti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį 55 % iki 2030 m., lyginant su 1990 m. lygiu.
- Norėdama išlaikyti savo gyvenimo būdą ir palikti mūsų vaikams sveiką planetą, ES turi būti viena pagrindinių pasaulio jėgų, sprendžiant klimato kaitos, vandenynų būklės ir tvaraus augimo klausimus. Perėjimas prie efektyviai išteklius naudojančios žiedinės ekonomikos turi didžiulį potencialą skatinti darbo vietų kūrimą, augimą ir konkurencingumą. Paryžiaus susitarimas ir anglies dioksido išmetimo mažinimo tikslas padeda išvengti brangiai kainuojančių investicijų į daug anglies dioksido išskiriančias technologijas. Sieksime aiškių taisyklių ir finansinės paramos verslui pereiti prie tvaresnio verslo modelių. Remsime pastangas stiprinti ES ir nacionalines pagalbos priemones verslui, ypač MVĮ, prisitaikyti prie ES tvarumo reikalavimų, siekiant užtikrinti konkurencingumą ir patrauklumą globaliu mastu.
- Norime, kad būtų daugiau investuojama į išmanųjį judumą, tarpvalstybinius ir tvarius infrastruktūros projektus, įskaitant transeuropinius tinklus, visų pirma, geležinkelius. Tai leis mums sklandžiai keliauti iš bet kurio ES taško į kitą ir efektyviai sujungti mūsų Sąjungos piliečius. Greitieji traukiniai turėtų apjungti visus Europos didmiesčius. Siekiant keliauti tvariau turėtų būti užtikrinti kiek įmanoma tiesesni skrydžių maršrutai visoje Europos oro erdvėje.
- Remiame ir skatinsime inovacijas ir palankiai vertiname siekį, kad mūsų keliuose važinėtų daugiau nulinės taršos transporto priemonių ir būtų mažinamas visų transporto rūšių anglies dioksido išmetimo lygis, tačiau kartu keliame tikslą ir investuoti į atitinkamos infrastruktūros tinklą (pvz., elektromobilių pakrovimo stotelių plėtrą), kad kelionės tokiomis transporto priemonėmis taptų kuo patogesnės.
- ES turėtų būti pirmoji, kuri savo keliuose sudarytų sąlygas keliauti autonominiams transporto priemonėms ir novatoriškiems sprendimams žaliojo transporto srityje.
- Išsaugota, švari ir unikali Europos gamta: kiekviena valstybė turi ypatingus gamtos stebuklus, kuriais didžiuojasi ir kurie yra mūsų tapatybės dalis. Kalnai, upės, ežerai, miškai, pievos ir jūros — visi be išimties kenčia žmogaus veiklos padarinius. Visiems reikia pagalbos, norint apsaugoti juos nuo išnykimo ir taršos. Sieksime vieningo valstybių narių į gamtos apsaugą požiūrio, kuris taptų reikšmingu įrankiu, siekiant išsaugoti natūralų Europos grožį ir bioįvairovę.

- Vienas svarbiausių Europos žaliojo kurso tikslų — saugoti ir atkurti gamtą. Deja, tyrimai rodo, jog savanoriškomis priemonėmis Europai nepavyko sustabdyti biologinės įvairovės nykimo. Šiais metais EP priimtas Gamtos atkūrimo reglamentas, kuris numato sausumos, pakrančių, gėlo vandens bei jūrų ekosistemų atkūrimo tikslus. Palaikome šio reglamento nuostatas ir sieksime savalaikio ir tikslingo jo įgyvendinimo, o ateityje palaikysime panašių projektų svarstymą.
- Sieksime priimti sprendimus, kurie užtikrins augalinio maisto prieinamumą kiekvienam ir sveikesnės bei gamtai draugiškesnės mitybos skatinimą.
- Fejerverkai teršia ne tik orą, bet ir kelia grėsmę mus supančiai aplinkai. Pirotechnikos naudojimo metu ore padidėja kietųjų dalelių, metalų junginių, juodosios anglies, azoto oksidų, sieros dioksido, ozono kiekis. Netinkamai surinktos fejerverkų atliekos taip pat gali užteršti vandens telkinius, o dėl keliamo didelio triukšmo kenčia gyvūnai, ypač laukiniai paukščiai. Siūlome peržiūrėti fejerverkų reglamentavimą ir atsisakyti pačių pavojingiausių ir didžiausią žalą darančių fejerverkų kategorijos F4. Siūlome atsisakyti fejerverkų visoje ES.
- Palaikome Europos piliečių iniciatyvą, kuria siekiama uždrausti ūkinių gyvūnų laikymą narvuose, palaikysime iniciatyvas, gerinančias gyvūnų gerovę.
- Sieksime, kad ES visose valstybėse nebūtų galima auginti ir žudyti gyvūnų dėl jų kailio.
- Per metus europietis išmeta apie 180 kg pakuočių atliekų. Spėjama, kad nieko nedarant šis skaičius iki 2030 padidės 20 %. Jei norime, kad Europa nepaskęstų šiukšlėse, reikia stiprinti 1) rūšiavimo infrastruktūrą, 2) didinti pakuočių perdirbamumą, 3) didinti perdirbtų medžiagų naudojimą naujuose produktuose.
- Europos Sąjungoje turėtų atsirasti bendri standartai, leidžiantys naudoti antrines žaliavas naujų produktų gamyboje. Pavyzdžiui, naudotos padangos gali būti lengvai naudojamos tiesiant naujus kelius. Sukūrus bendrą standartą, visose ES šalyse galėtų būti lengviau panaudojamos senos padangos. Taip pat perspektyvu ieškoti bendro standarto antrinių žaliavų naudojimui statybų sektoriuje. Pavyzdžiui, cheminių trąšų gamyboje susidariusias kalcio sulfato atliekas galima naudoti statybiniuose produktuose. Deja, kol kas pirminės žaliavos kainuoja pigiau nei antrinės, todėl tokių standartų įvedimas žymiai padidintų atliekų naudojimą gamyboje.
- Ne paslaptis, jog iš kelių skirtingų medžiagų pagamintos pakuotės yra sunkiai perdirbamos ir dažniausiai virsta šiukšlėmis. Popierinis maišelis su plastiko sluoksniu ar plastikinis indelis, pagamintas iš skirtingų plastikų, dažniausiai tampa neperdirbamas ir keliauja tiesiai į deginimą arba šiukšlyną. ES turėtų būti skatinama gaminti pakuotes iš vienos medžiagos ir palaipsniui atsisakoma visiškai neperdirbamų pakuočių.
- Taip pat šiuo metu pakuotėms iš antrinių žaliavų yra taikomi ypač aukšti reikalavimai, tad sieksime peržiūrėti bei praplėsti perdirbtų medžiagų naudojimo sąlygas. Nuolatinis technologijų vystymasis leidžia vis efektyviau perdirbti įvairias medžiagas, tad svarbu, jog reguliavimas būtų lankstus ir prisitaikantis prie kintančių sąlygų.
- Siekiant sudaryti sąlygas gyventojams rinktis tvaresnius maisto produktus bei nepermokėti už gamtai palankesnę maistą, siūlome suvienodinti PVM tarifą gyvūninės ir augalinės kilmės maistui. Šalys, siekiančios dar labiau populiarinti tvaresnius maisto produktus, skatinamos taikyti mažesnę PVM tarifą augaliniam maistui.
- Nors į daugumą naujovių žmonės linkę žiūrėti atsargiai, siekiant klimatui neutralios Europos labai svarbu sudaryti tinkamas sąlygas naujų technologijų vystymui. Elektra varomi dronai, tręšiantys laukus, ar traktoriai, išmetantys 0 emisijų, yra ne ateitis, o dabartis, sukurta lietuvių. Siūlysiame didesnę finansavimą R&D (ang. Research and Development — moksliniai tyrimai ir technologijų plėtra) veikloms, kurios tiesiogiai prisideda prie gamtai draugiškų technologijų vystymo.